

Socialdepartementet

s.remissvar@regeringskansliet.se

s.fs@regeringskansliet.se

Remissyttrande – Riksintressen i hälso- och sjukvården – stärkt statlig styrning för hållbar vårdinfrastruktur (SOU 2021:71)

Sammanfattning

Region Kronoberg har av Socialdepartementet beretts tillfälle att avge yttrande över ovanstående remiss.

Generaldirektör Sofia Wallström har på regeringens uppdrag utrett hur investeringar i regionernas och kommunernas vårdinfrastruktur (sjukhus, vårdutrustning med mera) ska gå till i framtiden.

Utredaren föreslår bland annat att en ny lag om att riksintressen ska beaktas vid regionala och lokala beslut som kan påverka vårdinfrastrukturen. Riksintressen menas i detta sammanhang att statliga myndigheter ska kunna peka ut infrastruktur som inte kan påverkas på regional och lokal nivå. Utredningen föreslår, genom och sina förslag om riksintressen inom detta område, ett kraftigt ökat statligt inflytande över investeringar i sjukvårdens infrastruktur.

Synpunkter

Regionfullmäktige fattade under 2020 ett inriktningsbeslut att bygga nytt sjukhus i Växjö. Ärendet är under beredande och regionfullmäktige väntas ta ställning i frågan under tidig vår 2022. Region Kronoberg anser att ansvaret för regionala sjukhus och vårdinfrastruktur i allra högsta grad är en regional ansvarsfråga där de demokratiska församlingarna är valda och där tillhörande skatteuttag från medborgarna görs.

- Region Kronoberg konstaterar med lättnad att regeringen valt att inte remissbehandla förslaget om ett statligt fastighetsbolag för hälso- och sjukvården.
- Region Kronoberg avstyrker utredarens förslag att om att införa en lag om riksintressen inom vårdinfrastrukturen och att dessa ska beaktas vid beslut om vårdinfrastrukturen. Det är regionerna som har ansvar för den hälso- och sjukvård som bedrivs inom länet och därmed också den tillhörande vårdinfrastrukturen.

- Eftersom utredningen inte kan visa att ändringar i lagen om riksintressen kommer att bidra till att minska kostnaderna för vårdinfrastruktur, är risken hög för att förslagen går ut över resurserna till vården och vårdens kvalitet.
- Region Kronoberg ställer sig starkt kritiskt till utredarens förslag att skapa en central funktion för att pröva de regionala besluten avseende vårdinfrastruktur. Funktionen innebär att de regionala besluten kan överprövas i ett sent skede av en tillsynsmyndighet. Region Kronoberg befärrar att mer resurser enligt förslaget kan komma att läggas på statlig administration och myndighetstillsyn. Mindre resurser riskerar därmed gå till den direkta vården.
- Region Kronoberg ställer sig kritisk till förslaget att inrätta ett lagkrav på samverkan mellan regioner för att utveckla en standard på vårdbyggnadsområdet. Region Kronoberg delar utredarens förslag att samverkan och dialog mellan regionerna behöver stärkas avseende vårdinfrastruktur och här har regionerna ett viktigt eget ansvar. Region Kronoberg anser att staten mycket väl skulle kunna bidra till bättre kunskapsstöd i de tidiga skeden av utredningar inför investeringar i vårdinfrastruktur genom någon form av nationellt nätverk.
- Region Kronoberg välkomnar utredarens förslag om att stärka forskningen inom området vårdinfrastruktur.

Starkt statlig styrning genom definierade riksintressen på hälso och sjukvårdsområdet

Region Kronoberg avstyrker utredarens förslag att om att införa en lag om riksintressen inom vårdinfrastrukturen och att dessa ska beaktas vid beslut om vårdinfrastrukturen..

Region Kronoberg anser att förslaget innebär en inskränkning i det kommunala självstyret att staten ska utöva tillsyn på huvudmannen och dennes strategiska beslut. Det är regionerna som har ansvar för den hälso- och sjukvård som bedrivs inom länet och därmed också den tillhörande vårdinfrastrukturen.

Ansvarutkrävandet för de beslut som fattas avseende vårdinfrastruktur blir problematiskt och otydligt.

Region Kronoberg instämmer i att det finns utmaningar avseende nationell samordning av vårdinfrastruktur, men lösningen är inte att införa regler, förbud och sanktioner utan istället utveckla lokal, regional och nationell samverkan.

Region Kronoberg anser att utredaren utgår från ett statligt/nationellt perspektiv på den isolerade frågan om fastigheter. Detta kan inte ses isolerat från den lokala

kontexten vad gäller vårdorganisation, geografiska avstånd, samt lokal och regional politisk inriktning på vården.

Regionerna har ansvar för den hälso- och sjukvård som bedrivs inom länet. Förutsättningarna för att utföra uppdraget, som ibland omfattar större investeringar, är att det finns en lokal och regional förankring eftersom vårdinfrastrukturen alltid befinner sig på en plats. Förankringen är viktig både i utrednings- och beslutsprocessen.

Statlig styrning genom en ny central funktion

Region Kronoberg ställer sig starkt kritiskt till utredarens förslag att skapa en central funktion för att pröva de regionala besluten avseende vårdinfrastruktur. Hälso- och sjukvården är i ständig utveckling. Beslutsprocesserna är i mångt och mycket redan komplicerade och tidskrävande. Att skapa statlig styrning genom att tillsätta ny en central funktion riskerar att öka byråkratin och minska regionernas fortsatta självstyre och självständighet. Som förslaget nu anger, kan de regionala besluten överprövas i ett sent skede, då resurser redan lagts ned i regionen inför beslut. Det skulle bidra till tidspilan, överklagan och kostnader. Region Kronoberg befarar att mer resurser enligt förslaget kan komma att läggas på statlig administration och myndighetstillsyn. Mindre resurser riskerar därmed gå till den direkta vården.

Lagkrav på samverkan mellan regioner i utveckling av standarder på vårdbyggnadsområdet

Region Kronoberg delar inte utredarens förslag att lagstadga en samverkan mellan regioner. Samverkan och dialog mellan regionerna behöver stärkas i detta avseende och här har regionerna ett viktigt eget ansvar. Region Kronoberg delar dock inte utredarens förslag att samverkan ska lagstadgas. Region Kronoberg ser gärna ett stöd i form av nationella nätverk med expertis på området.

Region Kronoberg är en del av Södra Regionvårdsnämnden. Under 2021 har nämnden startat en arbetsgrupp, där Region Kronoberg innehar ordförandeskapet. Syftet med arbetsgruppen är att omvärldbevaka och ha ett kontinuerligt erfarenhetsutbyte gällande större investeringar inom södra regionerna. Arbetsgruppen fungerar också som en referensgrupp för hälso- och sjukvårdens olika utredningsgrupperingar inför beslut.

En möjlighet för att komma närmare generella standarder inom landet vore att exempelvis utöka arbetssättet som pågår i södra Sverige gällande de större investeringarna. Tidigare fanns inom landstingen nätverk av planeringschefer som hade rollen att ingå i det nationella nätverket, och som rådgivare inför ex. SPRI rapporter. Idag är dessa roller uppdelade i regionerna och nätverken näst intill obefintliga.

I hälso- och sjukvårdslagen (HSL) införs en bestämmelse om att regioner ska samverka med andra regioner i frågor om planering och utveckling av vårdens

lokaler. Syftet med samverkan är att bidra med kunskapsöverföring mellan regioner. Samverkan ska särskilt ta sikte på att producera standardiserade definitioner och modeller för planering och utveckling av vårdens lokaler. Arbetet ska bedrivas i enlighet med regelverken för befintliga standardiseringsorganisationer. Förändringen ska träda i kraft den 1 juli 2022 och Region Kronoberg anser att bestämmelsen i HSL är ett steg i rätt riktning för att stärka den nationella samordningen.

Region Kronoberg vill framhålla vikten av att planeringsskedet vid större investeringar behöver belysas och hållas samman av regionerna, och att regionerna utser rollen för ansvarstagandet inom sina respektive organisationer. Dessa funktioner kan i sin tur ingå i nationella nätverk, för att samverka kring de tidiga skedena med ett bredare perspektiv än vad som finns idag. Standarder som tas fram ska bygga på effektivt resursutnyttjande, stödja framtida verksamhetsutveckling och smarta lösningar. För att nå dit är ett förslag att inrätta en nationellt nätverk av planerare med bred kompetens som är experter på tidiga skeden där regionerna kan stötta varandra i utredningsarbetet.

Region Kronoberg anser att staten mycket väl skulle kunna bidra till bättre kunskapsstöd i de tidiga skeden av utredningar inför investeringar i vårdinfrastruktur.

Ökat statligt stöd till forskning inom området vårdinfrastruktur välkomnas

Region Kronoberg välkomnar utredarens förslag om att stärka forskningen inom området vårdinfrastruktur.

Region Kronoberg instämmer i att staten bör stärka förutsättningarna för kunskapsutveckling och utbildning och därmed även innovation på vårdområdet. Region Kronoberg delar utredarens bedömning att forskningsområdet behöver stärkas för att ge tydligare avtryck i de nya vårdbyggnader som uppförs och förslaget om att anslagen därför bör ökas.

Region Kronoberg tillstyrker förslaget om att staten ska överta ansvaret för finansieringen av Centrum för vårdens arkitektur (CVA) vid Chalmers tekniska högskola och att anslagen ska gälla tills vidare. En förutsättning är dock inriktningen på CVA:s arbete inte styrs av staten mot en ogynnsam riktning för regionerna. Regionerna måste vidare vara fria att fortsätta finansiera forskning med den inriktning som man själv önskar.

Region Kronoberg vill också betona att forskningsbredden bör framhållas vid fördelningen av riktat stöd. Forskningen stödjer beslutsfattandet i regionerna utifrån och bör belysa vilka lösningar som är mest effektiva och ger bäst utvecklingspotential. Genom denna kunskapsvägledning kommer regionerna succesivt ta detta i beaktande och på så sätt får vi en effektivare investeringsprocess inom hälso- och sjukvården nationellt.

Remissyttrande

Diarienum: 21RGK1763

Handläggare: Ulrika Joelsson Gustafsson, Kansliavdelningen
Jessika Andersén, ekonomi- och planeringsavdelningen

Datum: 2021-11-24

Barnrättsperspektiv

När Region Kronoberg skriver remissvar inom ett område som påtagligt och direkt rör barn ska barnrättsperspektivet redovisas.

Av remissen framgår inte huruvida förslagen har prövats i enlighet med vad som anges i Barnkonventionen.